

Forgács Judit

Merre tart a nevelés? A nevelői profil vizsgálata

A magyar büntetőügy történetében mérföldkövet jelentett a bv. kódex 1993. évi módosítása,¹ amely ösztönzőleg hatott a gyakorlati szakemberek gondolkodására, ennek eredményeként a büntetés-végrehajtás (továbbiakban bv.) egyik alapfeladatát a nevelési tevékenységet² próbálták újra pozícionálni. Erre az időszakra tehető egy olyan generációváltás, melynek tagjai különösebb aggályok nélkül el tudták fogadni azokat az új szellemiségű jogintézményeket, amelyek alapjaiban változtatták meg a bv. fejlődésének irányát.

A büntetés-végrehajtási neveléssel (továbbiakban bv. nevelés) foglalkozó szakemberek – egymásnak nem ellentmondva – többféle irányt jósoltak a szakma továbbfejlődésének. A korabeli szakirodalmat áttekintve szembeűnő, hogy milyen pezsgő szakmai vita bontakozott ki a nevelésről, a nevelés fejlődésének irányáról és a nevelői szerep változásáról. A diskurzust a Szegedi Fegyház és Börtön egyik munkatársa, *Szondi Miklós* indította el, aki egyben a Börtönügyi Szemle rovatvezetője volt. Vitaindító írása³ több szakembert is arra készítetett, hogy a témához kapcsolódó saját gondolatait is közlétegye. Ennek eredményeként *Garami Lajos* a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (továbbiakban BVOP) képviselőjében mint vezető gyakorlati szakember, később *Ruzsonyi Péter* tanszékvezető és *Módos Tamás*⁴ főiskolai adjunktus az RTF⁵ tudományos műhelye égisze alatt jelentettek meg értékes publikációkat.

A nevelői funkció megítélésének változása

A kilencvenes évek első felében a demográfiai, szakmapolitikai és jogszabályi változások komplex módon éreztették hatásukat a bv. nevelésben. A megváltozott körülmények ösztönzőleg hatottak azokra a törekvésekre, melyek ennek helyét és szerepét igyekeztek korszerűsíteni.

A jövő nevelője *Garami*⁶ szerint elképzelhetetlen a jelenlegi attitűdrendszer átértékelése és megváltoztatása nélkül. Véleménye szerint a paternalista szemléletet szükségszerűen fel kell, hogy váltsa a partnerség, az autokrata szemlélet

¹ 1993. évi XXXII. tv.

² Nézetem szerint a nevelés azoknak a célzott hatásoknak az összessége, melyek középpontjában a reintegrációs program hatékony megvalósítása áll.

³ Szondi Miklós: Andragógus vagy nevelő? Börtönügyi Szemle, 1996. 1. [142.]

⁴ Módos T.: Az elfelejtett tudomány. (A kriminálpedagógia időszerűségéről.) Börtönügyi Szemle, 2000. 2. 47-58.; Ruzsonyi P.: Javíthatatlanok? (A büntetés-végrehajtási korrekciós nevelés fejlődési trendje.) Börtönügyi Szemle, 1999. 4. 24-45.; Ruzsonyi P.: A büntetés-végrehajtási korrekciós nevelés új irányzatai. Nevelési tansegédlet. Budapest, BVOP, 2003. (Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár 2003/2.)

⁵ A Rendőrtiszti Főiskola 40 éves működése után – 2012. január 1-jével – betagoódott a Nemzeti Közszolgálati Egyetembe, és annak Rendészettudományi Karaként működik tovább. A cikkben a felsőoktatási intézmény régi elnevezését használom.

⁶ Garami L.: Támogató háttér. (A nevelői funkció változásáról.) Börtönügyi Szemle, 1997. 3. 71-80.

helyébe kell, hogy lépjen a segítő együttműködés. A fogvatartotti problémák átvállalása helyett a nevelő feladatának mindinkább a tanácsadás irányába kell elmozdulnia. *Garami* nézeteit összefoglalva elmondható, hogy a nevelőre jellemző beavatkozó szerepet szükségszerűen fel kell, hogy váltsa a szervező szerep.

Ruzsonyi és *Módos* a büntetés-végrehajtási pedagógia irányából közelítette meg a nevelő változó szerepét. *Módos* szerint a nevelés egyfajta cselekvésszabályozás, a felfogás és meggyőzés alakítására irányul, és a fogvatartott egész életrendjére kihat, meghagyva annak önállóságát. Véleményük szerint a büntetés-végrehajtásban zajló nevelés leginkább korrekciós nevelésként értelmezhető, melynek célja a konstruktív életvezetés kialakítása.

Forrás: *Fliegauf Gergely: Börtönblog 2.*

A korabeli tanulmányokat egybevetve az látható, hogy a büntetés-végrehajtási szakemberek egymástól két jól elkülöníthető irányvonalat alakítottak ki. *Garami* a *szociális munka* irányába képzelte a nevelői feladatrendszer továbbfejlődését, míg *Módos* és *Ruzsonyi* a *korrekciós nevelés* szerepét hangsúlyozta. Nézetük szerint a pedagógiai tények arra utalnak, hogy a nevelési folyamat elképzelhetetlen a magatartás- és tevékenységformálás nélkül. Álláspontjuk alapján: újfajta szakmai látásmódra van szükség, mely egyesíti és felhasználja a pedagógiában, a szociális munkában és a pszichológiában leírt módszereket.

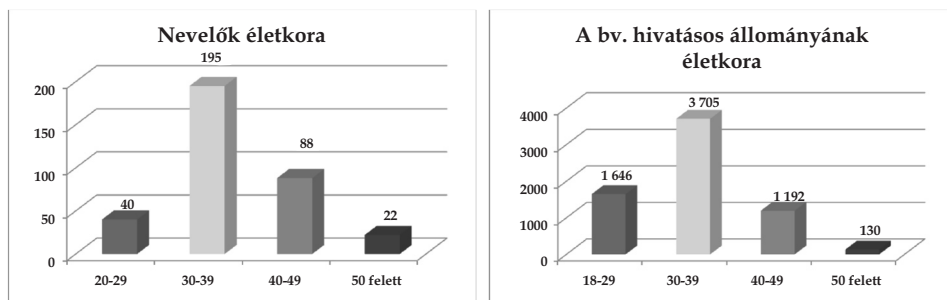
Vizsgálatom egyik központi kérdése volt, hogy vajon a szakemberek által prognosztizált irányba tart-e a napjainkban a bv. nevelés. Azt gondolom, hogy az említett tanulmányok keletkezése óta eltelt annyi idő és született annyi tapasztalat, hogy újra feltehesük a kérdést: vajon milyen alapvető értékekkel kell bírnia a nevelőknek, illetve erre a kérdésre egy rapid kutatás eredményeit felhasználva milyen válasz adható.

A nevelői profil feltérképezésének szociológiai aspektusai

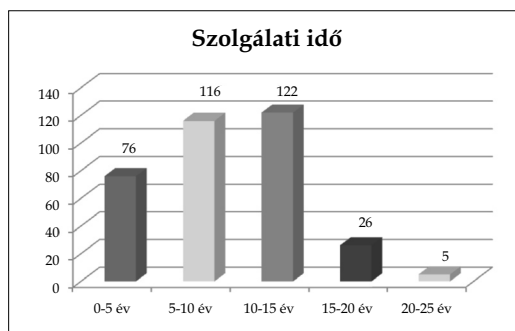
A jelenlegi helyzet felmérésének előfeltétele a nevelői profil szociológiai aspektusainak tisztázása. Ezeket – a nevelő személyéhez kapcsolódóan – a következő elemekben határozhatjuk meg: nemek aránya, életkor, iskolai végzettség, tényleges szolgálati idő. A BVOP Személyügyi és Szociális Főosztályától kapott statisztikai adatok⁷ birtokában a következő kép rajzolódik ki napjaink nevelőjéről.

A nevelők (345 fő) a tisztii állomány jelentékeny hányadát, mintegy 20%-át képezik. A rendelkezésre álló adatok elemzése alapján kitűnik, hogy az egyes szakterületek között talán az egyetlen a nevelői beosztás, ahol ennyire *kiegyenlített a férfiak és a nők aránya* (50-50%-os), ami megakadályozza, hogy a nevelői szerepkör nemi jelleghez köthető egyensúlya felboruljon.

Ha a nevelőket az életkor szempontjából vizsgáljuk, akkor látható, hogy – hasonlóan az állomány többi tagjához – a *30-40 közötti korosztály* létszáma *emelkedik ki*. Megítélésem szerint a munkavégzés szempontjából mindenképp előnyösnek mondható, hogy a nevelők átlagéletkora nem tér el jelentősen az állomány többi tagjától, nem okozva ezzel generációs feszültségeket.

A különbséget az *idősebb korosztály* (a 40-50 év közöttiek) *aránya* adja, mely a nevelők között *magasabb*, mint az állomány egyéb tagjai körében. A magasabb életkorral szerencsés esetben együtt jár az érettebb, felelősségteljesebb magatartás, a nagyobb élettapasztalat, mely elengedhetetlen a nevelői munka gyakorlásához.

⁷ Adatszolgáltatás ideje: 2011 októbere.

Az életkori összetevők elemzése csak a *tényleges szolgálati viszony időtartamát* bemutató grafikonnal lehet teljes. A *tényleges szolgálati viszony* szempontjából vizsgálva már árnyaltabb képet kapunk. Mivel viszonylag magas a nevelők között az 5 év szolgálati időt meg nem haladók aránya, ezért azt mondhatjuk, hogy a magasabb életkor nem jár együtt a hosszabb szolgálati viszonyal. Ez annak a következménye, hogy a nevelői pályára lépők általában nem kezdőként választják a büntetés-végrehajtást, előzetes munkatapasztalatokkal, valamiféle – jellemzően „civil” – *munkahelyi szocializációval már rendelkeznek.*

Bízható az is, hogy a *nevelők átlagos pályán maradási mutatója 13 év*, ami meghaladja a tiszti munkakört betöltők *tényleges szolgálati viszonyát*, amely átlagosan 11 év. A nagyobb pályán maradási hajlandóság eredménye, hogy a nevelők egy stabil szakmai közeget jelentenek a mindennapokban.

A nevelők képzése

A vizsgálat időszakában dolgozó nevelők 82%-a főiskolai, 12%-a egyetemi diplomával, 6%-a középfokú végzettséggel rendelkezett. Egyéb statisztikai adatok hiányában csak gyakorlati ismeretekre támaszkodva lehet kijelenteni, hogy a nevelők jellemzően a *nyílt (külső) rendszerű képzésből* kerültek beosztásukba. A diplomás, leendő nevelők a Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási Központjába (továbbiakban BVOK) kerülnek az ún. 14 hetes alapképzésre.

Nevelők nyílt rendszerű képzésben:

Főiskola/egyetem + BVOK + bv. szakvizsga

minimum: 4,5-6 év

Nevelők zárt rendszerű képzésben:

BVOK + RTF

minimum: 4 év

A BVOK fő feladata a tiszthelyettesi és zászlósi állománycsoport képzése, így nem véletlen, hogy a képzés hangsúlyát a *biztonsági ismeretek* és a *gyakorlati oktatás* jelenti. Ebből következik, hogy a polgári diplomával rendelkező leendő nevelők speciális büntetés-végrehajtási képzése is a *biztonsági ismeretekre* és a *gyakorlati képzésre* koncentrál.

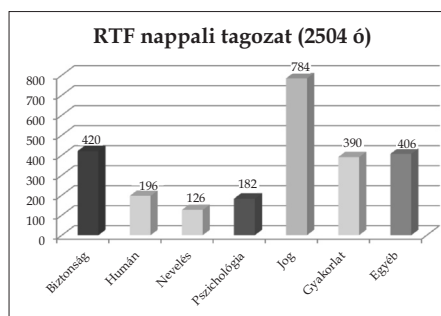
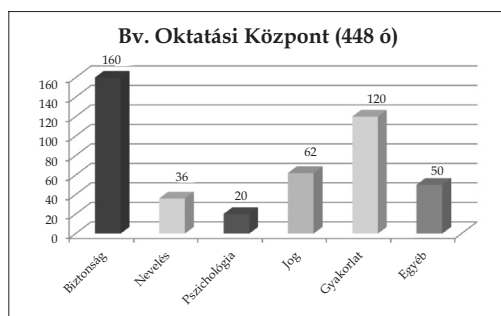
A nyílt rendszerű képzés harmadik szintjét, a *bv. szakvizsga* tananyagrendszerét vizsgálva megállapítható, hogy a *biztonsági ismeretek dominanciája* kiegészül a bv. jog, a bv. pszichológia és a bv. pedagógia speciális témaköreivel.

A büntetés-végrehajtás *zárt rendszerű (belső) képzésének* két pillére a BVOK és a Rendőrtiszti Főiskola Büntetés-végrehajtási Tanszéke. A BVOK-n átadott ismeretek összóraszám 448, az RTF Bv. Tanszékén oktatott tárgyaké 2 504 óra.

A Tanszékre felvételt nyert hallgatókról elmondható, hogy alapvetően a bv. biztonságban és a gyakorlatban jártasak. A képzés három éve során *széleskörű jogi ismereteket*

reteket sajátítanak el (31%), melyet tovább erősítenek a *biztonsági tantárgyak* (17%) és a főiskolán szerzett *gyakorlati tapasztalatok* (16%). A neveléstudományi, pszichológiai és más humán tantárgyak által közvetített ismeretrendszer 6-8%-os arányban van jelen a büntetés-végrehajtási szakon tanulók tananyagrendszerében.

Tehát a Rendőrtiszti Főiskolát végzettek ismereteiben a jog dominál, a megközelítőleg egyenlő mértékben jelen lévő biztonsági, gyakorlati, neveléstudományi, pszichológiai és egyéb humán tárgyakkal szemben.

A kutatás

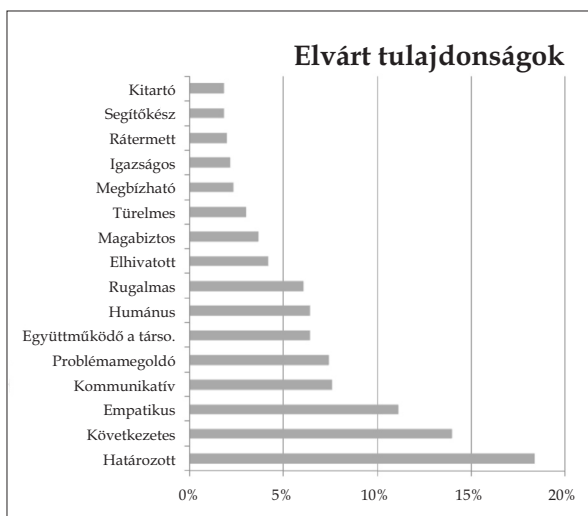
A Rendőrtiszti Főiskola Büntetés-végrehajtási Tanszékének hallgatói⁸ a 2011. év őszi szemeszterében a bv. pedagógia tantárgy keretein belül vettek részt a tanulmány alapját képező vizsgálatban. A *kutatás közvetlen célja* volt, hogy a hallgatók az intézeti gyakorlat során térképezzék fel azokat a kompetenciákat⁹, melyeket a küldő intézet – mint a gyakorlat elsődleges megtestesítője – a nevelői beosztásban elvár.

A vizsgálat *közvetett céljával* azt szántam, hogy a hallgatók tapasztalatokat szerezzenek a kutatás módszertanában, melynek jegyében 18 intézetben 350 munkatárssal vettek fel¹⁰ interjút. A kutatás során a megítélésem szerint szükséges kompetenciákat két csoportba – az elvárt tulajdonságok, illetve ismeretek rendszerébe – helyeztem el. A hallgatói feladat részét képezte a válaszok tipizálása, azok egybecsengésének vizsgálata és grafikonos ábrázolása.

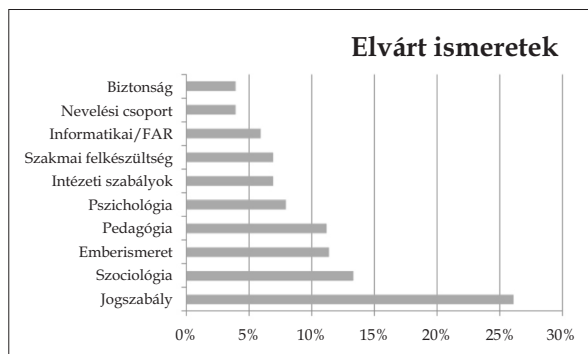
⁸ Köszönettel tartozom Szabó Bálint II. éves hallgatónak, aki segítségemre volt a statisztikai adatok kiértékelésében.

⁹ A kompetencia (lat. alkalmasság, ügyesség) fogalmának többféle értelmezése létezik: többek között jelentheti egy szakterületen az adott szakma képviselőjének hozzáértését, alkalmasságát.

¹⁰ Közvetlenül a fogvatartottakkal érintkező, a nevelői tevékenységre rálátással bíró kollégák véleményét várták, így: osztályvezetők (Fogvatartási Ügyek Osztálya, Biztonsági Osztály), nevelők, körletfelügyelők, körlet-főfelügyelők, akció csoportos/biztonsági felügyelők véleményét kérdezték.

Az elvart nevelői tulajdonságok közül a válaszadók 18%-a nevezte meg a *határozottságot* és 14%-a jelölte meg a *következetességet*. A két szorosan összefüggő és egymást támogató tulajdonság mellett kiemelkedő arányban volt jelen az *empátia*, a *kommunikáció* és a *problémák megoldására való képesség*. Az eredményt vizsgálva kijelenthető, hogy erőteljes igény fogalmazódik meg arra vonatkozóan, hogy a társ szakterületekkel együttműködő és kiegyensúlyozott munkakapcsolat alakuljon ki. A pedagógus és a szociális munkás szerepköréhez kötődően jelenik meg a *humánus*, *türelmes*, *segítőkézség* és *igazságosság* igénye.

A *nevelőktől elvart ismereteket* vizsgálva megállapítható, hogy az intézeti gyakorlatban a *jogszabályok ismeretén* (26%) van a hangsúly, maga mögé utasítva a *hangyományosan* a *neveléshez kötődő pedagógiát* (13%), *emberismeretet* (11%), *szociológiát* (11%) és *pszichológiát* (8%). A *nevelési csoport* vezetésével kapcsolatos ismeretek igényének alacsony százaléka (7%) arról tanúskodik, hogy a *nevelői tevékenységben* háttérbe szorult a *csoport*hoz mint *egység*hez köthető *tevékenységek* sora.

Nem mehetünk el amellett sem szó nélkül, hogy a tábla utolsó helyét a *biztonság* fogalomköréhez tartozó ismeretrendszer (4%) foglalja el. Ennek oka – meglátásom szerint – abban keresendő, hogy a napi gyakorlatban megjelenő, két markánsan elkülönülő szakmai terület (biztonsági, nevelési) ön maga meghatározására a biztonsági ismereteket – annak birtoklását vagy annak hiányát – használja fel.¹¹

Szembetűnő, hogy a fentiekben bemutatott kutatási eredmények is azt erősítik, hogy elsősorban a Rendőrtiszti Főiskolát végzett munkatársak birtokolják azt a koncentrált és szakmaspecifikus tudást, amely leginkább megfelel a gyakorlati elvárásoknak és igényeknek. A végzős hallgatók olyan szintű jogi, biztonsági és neveléstudományi ismerettel rendelkeznek, mely egyaránt alkalmassá teszi őket a nevelői és a biztonsági tiszti feladatok ellátására. Ez lehet egyfajta magyarázata annak, hogy a főiskoláról kikerült hallgatók beválnak a gyakorlati életben is és lényegesen kevesebb közöttük a pályaelhagyók aránya. A legutóbbi (2007) beválasztási vizsgálat adatai azt tükrözik, hogy a jelenleg is aktív, Rendőrtiszti Főiskolát végzett hallgatók 80%-a vezetőként, középvezetőként tevékenykedik a büntetés-végrehajtásban.

A mai nevelési tevékenység kritikája

A fentiek alapján a kívülálló akár azt is hihetné, hogy a nevelés vonatkozásában minden egységesen pozitív irányba hat, azonban a harmonikusnak tűnő képet jelentősen árnyalják az utóbbi évek nevelésről/a nevelő szerep változásairól írt dolgozatainak megállapításai, illetve a következő, a nevelés csapatmunka jellegére utaló gondolat: *„Ha a nevelő pedagógiai törekvéseivel egyedül marad, igyekezetét kollégái részéről meg nem értés vagy ellenszenv övezi, akkor bármennyire is tehetséges, szorgalmas, kevés eredményt tud felmutatni.”*¹²

A nevelői munkával kapcsolatban megfogalmazódott félelem, hogy a nevelésben évtizedeken keresztül felhalmozódott tapasztalatot *„az új típusú büntetés-végrehajtás nem tudja kellőképpen adaptálni, hasznosítani”*.¹³

Módos az eddigieknél is karakteresebben fogalmazott, amikor a 2002-ben lezajlott vizsgálatának¹⁴ eredményeit elemezte. Az általa megkérdezettek megállapításai között a következők szerepeltek:

- a pedagógiai akciók a jövőnek szólnak, ezért a napi gyakorlat során a munkatársak folytonos elutasításába ütköznek;
- csekély az eredménye a fogvatartottak pedagógiai befolyásolásának;
- a jelenlegi „kétarcú” gyakorlat káros, mivel a nevelők tényleges feladata (adminisztráció, felügyeleti kiegészítő tevékenység) nem egyezik

¹¹ Hogy miért használja a két csoport a biztonsági ismereteket ön maga meghatározására, továbbá igaz-e az állítás, hogy a nevelőknek csak csekély mértékben kell a biztonsághoz érteniük, egy újabb kutatás tárgyát képezheti.

¹² Módos T.: Összetett folyamat. A nevelésről általában, a rabnevelésről kicsit konkrétan. Börtönügyi Szemle, 2000. 3. 75.

¹³ Garami L.: Támogató háttér. (A nevelői funkció változásáról). Börtönügyi Szemle, 1997. 3. 71.

¹⁴ A büntetés-végrehajtási személyzet szubkultúrájának elemzése. Lásd: Módos T.: A személyi állomány beállítódása a büntetés-végrehajtás rehabilitációs, nevelési feladataival kapcsolatban. Börtönügyi Szemle, 2003. 3. 55-72.

meg a deklarált célokkal (személyiségfejlesztés, segítő támogatás), s ez negatívan hat a személyi állományra;

- a nevelők „a múlt becsontosodott kövületei”, nincs valós funkciójuk, „lebegnek a struktúrában”, ezért meg kell szüntetni beosztásukat.¹⁵

Módos a vizsgálat eredményeinek értelmezésénél nem került meg a „*nevelői munka hatékonyságának*” problémakörét sem. Utalva a BVOP által a nyolcvanas évek elején végzett kutatásra,¹⁶ megállapította, hogy a nevelés eredményességének kritériumait nem ismerjük, nem fogalmaztuk meg azokat a normatívákat, melyek teljesülése esetén a nevelést sikeresnek tekinthetjük, s hozzátette: a „vizszaesési mutatók egyértelműen alkalmatlanok erre a feladatra”.¹⁷

Az utóbbi néhány év nevelésről szóló diskurzusa a Börtönügyi Szemle hasábjairól áttevődött az elektronikus média világába. Több – börtönüggyel is foglalkozó – szakember fogalmazta meg személyes véleményét, kritikáját a neveléssel kapcsolatban. Kovács Mihály – elismert gyakorlati szakemberként – blogjában¹⁸ a fogvatartás alapvető problémájának tekinti a biztonsági és a nevelési szakterület között feszülő ellentétet. Véleménye szerint a biztonsági szakterület képviselői az intézkedéseik és ellenőrzéseik számának növelésére törekszenek, a hatékonyabb kontroll gyakorlását abban látják, hogy a fogvatartottak tevékenysége leginkább a zárka területére korlátozódjon. A neveléssel foglalkozó szakemberek stratégiája ezzel merőben ellentétes: törekvésük arra irányul, hogy növeljék a zárkán kívüli fogvatartotti programok idejét és gyakoriságát. A nevelők lényeges feladata tehát nemcsak a fogvatartottak motivációja, hanem a többi szakterület érdekeltté tétele a nevelési szakterület és az intézet vezetése által képviselt reintegrációs stratégia végrehajtásában.

Fliegauf Gergely főiskolai docens élesebb kritikát fogalmaz meg blogjában¹⁹: „... meg vagyok döbbenne a nevelés presztízisének csökkenése láttán, [...] ez egy trend, ami úgy fog végződni, hogy a nevelés el fog tűnni a magyar börtönökből. Legalábbis abban a formában, ahogy jelenleg még éppen él.” Több olyan tényezőt is azonosít, mely a jelenlegi helyzet kialakulásáért megítélése szerint felelős, közülük néhány fontosabbat kiemelve:

- a nevelők anyagi megbecsültsége alacsonyabb a biztonsági tiszti beosztásban dolgozó tisztelnél, ezért a nevelői beosztás nem vonzó a fiatalok számára;
- a börtönökre jellemző a nevelőnélküliség állapota (munkaidő utáni időszak, hétvége), azaz a börtön többnyire a nevelők nélkül működik;
- a nevelő segítő és a hatalomból adódó jutalmazó–fenyítő szerepének kettősége azt eredményezi, hogy a fogvatartottak nem bíznak a nevelőkben;
- a nevelők „tolerancia meghasonulásban” élnek: segítséget kell nyújtaniuk a fogvatartottaknak a velük való azonosulás nélkül.

¹⁵ Módos: A személyi állomány beállítódása... 62-63.

¹⁶ A kutatás a fogvatartottak neveltségi szintjének mérésére irányult. Ezzel összefüggésben vizsgálták a nevelés eredményességét, a nevelők munkájának hatékonyságát.

¹⁷ Módos: A személyi állomány beállítódása... 65.

¹⁸ Kovács M.: Biztonság vs. nevelés”. http://prisonunited.blogspot.com/2011_02_01_archive.html (2011.12.)

¹⁹ Fliegauf G.: Börtönbeli nevelés presztíziscsökkenése. <http://bortonblog2.blogspot.com/2011/12/bortonbeli-neveles-presztizscokkenese.html#more> (2011.12.)

Fliegauf szerint a nevelői munka az utóbbi 10-15 évben folyamatosan veszített jelentőségéből, melyet súlyosbít az is, hogy nincsen módszerspecifikus börtönnevelői képzés Magyarországon.

Feltétlenül szólni kell arról, hogy a nevelés kiteljesedéséről és annak kereteiről létezik egy markáns jogi/jogászi felfogás is, amely kapcsán *Lőrincz József*²⁰ fogalmazta meg gondolatait. Véleménye szerint a nevelés meghatározásakor nem feledkezhetünk meg a pozitív (tételes) jogi megközelítésről, illetve a hatályos jogi környezet rendelkezéseiről sem, azaz a nevelést mint specifikus büntetés-végrehajtási tevékenységet a jogi normák mindenkor szigorú keretek közé szorítják.²¹

Álláspontom szerint e megközelítés vitathatatlan praktikumával sem most, sem a későbbiek során nem lesz figyelmen kívül hagyható.

Záró gondolatok

Az eddigieket összegezve elmondható, hogy az aktív nevelői szakembergárdát az életpályája középső szakaszában járó, előzetes munkatapasztalattal rendelkező (leginkább nyílt rendszerű képzésben részt vett), az intézet életében stabil pontot jelentő férfiak és nők megközelítőleg egyenlő arányban alkotják.

A nevelés egyszemélyes – a nevelő által képviselt – intézményként működve az elmúlt 15 évben nem fejlődött a korábban prognosztizált irányba, sőt a pedagógia eszmerendszerére épülő, annak alapjait képező elvek egyre kevésbé szolgálik a büntetés-végrehajtási szervezet mindennapi működését.

A nevelő komplex feladatrendszerét formális tevékenységek sokasága uralja, mely a mindennapi gyakorlattal (és elvárással) ellentétben áll, ezért munkáját esetenként súlytalannak és feleslegesnek érezheti. A nevelő a tőle leginkább elvárt szakterület-specifikus jogi ismereteknek kevésbé van birtokában, és ez akadály lehet szakmai magabiztosságának és határozottságának, mely a kutatás szerint leginkább elvárt tulajdonságként jelenik meg.²²

A nevelés és a hozzá társított egyéb tevékenységek napjainkban leginkább egy díszes régi épülethez hasonlíthatók, mely a külső szemlélő számára betölti feladatát, de valójában már lakhatatlan. Egyetértve *Fliegauf* kijelentésével – miszerint a nevelés a jelenlegi formájában nem képes továbbfejlődni – szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy a büntetés-végrehajtás ezen szakterületét gyökeresen át kell értelmeznünk. Első és legfontosabb feladatunk a *biztonság és a nevelés között feszülő ellentét feloldása, vagy legalábbis közelítése*, mely csupán a munkafeladatok és felelőségek újraosztásával, a jelenlegi struktúra átértelmezésével lehetséges (ehhez elengedhetetlen egy új kompetenciaterkép kidolgozása)²³.

²⁰ Dr. Lőrincz József ny. bv. dandártábornok, c. egyetemi tanár hosszú éveken keresztül az RTF Bv. Tanszék tanszékvezetője volt.

²¹ Lőrincz J.: A „nevelés-gondolat” a XX. századi hazai börtönügyben – jogászi szemmel. Börtönügyi Szemle, 2006. 3. 18.

²² Éppen ezért nem ritka, hogy gyakran találkozunk olyan nevelőkkel, akik szinte állandóan a jogszabályokat forgatják, mintegy ösztönösen igyekezve önmagukat „kisjogásszá” képezni.

²³ A körletfelügyelők és a szociális segédelőadók egy munkacsoportba sorolása, melynek feladata 50-60 fős fogvatartotti csoport fogvatartási ügyeinek intézése, kezelése, s amelynek vezetőjeként a fogvatartási csoportvezető (a jelenlegi nevelő) van kijelölve.

A nevelők szakmai kompetenciájának erősítése külső támogatásra szorul, melyhez az alábbiakat javaslom megfontolásra:

- A nevelők ismeretanyagának megerősítéséhez az oktatásban (a nyílt és a zárt rendszerű képzésben egyaránt) további *szakterület-specifikus jogi tudás* közvetítését javaslom;
- Támogatandónak tartom – az akár elektronikusan is elérhető – „*Jogszabályok és végrehajtási szabályok gyűjteménye a nevelők és szociális segédelőadók számára*” című kiadványt elkészítését és folyamatos aktualizálását;²⁴
- A pályakezdő nevelők részére hasznos lenne a nevelői ügymenetmodell feltérképezése és egy „*Nevelői Kézikönyv*” megalkotása, mely a gyakorlat során lépésről-lépésre rögzíti a nevelői tevékenységhez fűződő ügyintézés folyamatát.

A távolabbi jövőre vonatkoztatva szükségesnek tartom a *zárt rendszerű képzés bevezetését, illetve további alkalmazását*²⁵ a *klasszikus értelemben vett büntetés-végrehajtási szakemberek* (biztonsági tisztek, nevelők, igazgatási szakemberek) körében.

A dolgozat megállapításaival azt az irányvonalat kívántam megerősíteni, amely képviselői szerint elérkezett az az idő arra, hogy a több mint 50 éves nevelés fogalmát elhagyjuk, és elkezdjünk egy új fogalmi rendszerben gondolkodni. Ennek a paradigmaváltásnak a lényege, hogy deklaráltan is megjelenjen: a büntetés-végrehajtás alaptevékenysége a fogvatartás alapját képező *kezelésre és biztonsági tevékenységre* irányul, melyben szintetizálódik a fogvatartáshoz köthető minden speciális szaktudás.

Mindezek tisztázása növelné a mintegy félezer, nevelési területen dolgozó munkatárs szakmai komfortérzetét, és ennek igazi előnyei mindenképpen a büntetés-végrehajtás további épülését szolgálják.

Felhasznált irodalom

- Fliegau Gergely: Börtönbeli nevelés presztízscsökkenése. <http://bortonblog2.blogspot.com/2011/12/bortonbeli-nevelés-presztízscsökkenése.html#more> (2011.12.)
- Garami Lajos: Támogató háttér. (A nevelői funkció változásáról.) Börtönügyi Szemle, 1997. 3. 71-80.
- Kovács Mihály: „Biztonság vs. nevelés”. http://prisonunited.blogspot.com/2011_02_01_archive.html (2011.12.)
- Lőrincz József: A „nevelés-gondolat” a XX. századi hazai börtönügyben – jogászai szemmel. Börtönügyi Szemle, 2006. 3. 1-20.
- Módos Tamás: Az elfelejtett tudomány. (A kriminálpedagógia időszerűségéről.) Börtönügyi Szemle, 2000. 2. 47-58.
- Módos Tamás: Összetett folyamat. A nevelésről általában, a rabnevelésről kicsit konkrétan. Börtönügyi Szemle, 2000. 3. 63-76.
- Módos Tamás: A személyi állomány beállítódása a büntetés-végrehajtás rehabilitációs, nevelési feladataival kapcsolatban. Börtönügyi Szemle, 2003. 3. 55-72.
- Ruzsonyi Péter: Javíthatatlanok? (A büntetés-végrehajtási korrekciós nevelés fejlődési trendje.) Börtönügyi Szemle, 1999. 4. 24-45.
- Ruzsonyi Péter: **A büntetés-végrehajtási korrekciós nevelés új irányzatai. Nevelési tanszéglet.** Budapest, BVOP, 2003. (Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár 2003/2.)
- Szondi Miklós: Andragógus vagy nevelő? Börtönügyi Szemle, 1996. 1. [142.]

²⁴ A jogszabálygyűjtemény összeállítása a bv. pedagógia tantárgy keretein belül, a nappali tagozatos hallgatók közreműködésével, 2012-ben megkezdődik.

²⁵ A Rendőrtiszti Főiskolára ugyanis már több év óta csak ilyen feltételekkel lehet felvételt nyerni.